

Kolmteistkümnes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Blagoevgrad (Bulgaaria), 20.–24. juuli 2015

Meeskonnavõistluse ülesanne

Lõuna-Aafrikas reisisides tekkis ühel turistil vajadus täita teatud dokument põhja-sotho keeles. Kuigi ta ei osanud sõnakestki seda keelt, sai ta kiiresti aru, mida see tähendab:

Nomoro ya phaspoto: ('passi number')

Aterese ya emeile: ('e-posti aadress')

Samas ta ei teadnud, mida see tähendab:

Leina, sefane:

Naga:

Letšatšikgvedi la matswalo:

Bong:

Batswadi:

Mma:

Tate:

Bana:

Mmala wa mahlo:

Kahjuks ei olnud ühtki tõlki saadaval, oli vaid põhja-sotho seletussõnaraamat. Turist leidis sealt järgmist:

mma	<i>motswadi wa ka wa mosadi, yo a mpelegego</i>
tate	<i>monna yo a ntswetšego</i>
bong	<i>sepharologanyi seo se šupago gore motho goba phoofolo ke monna goba mosadi</i>
matswalo	<i>letšatši le kgvedi tšeo motho a belegilwego ka tšona</i>
naga	<i>lefase leo le arotšwego la go ba le batho ba bantši, leo le nago le mmušo wo o lego ka fase ga taolo ya presitente le bathuši ba gagwe; naga e šomiša tšhelete ya go fapana le ya dinaga tše dingwe</i>
mmala	<i>ponagalo ya selo yeo gantši e ka tšwelelago gabotse ge e le mosegare ka lebaka la mahlasedi a letšatši, selo seo se ka bonagala e le se se hubedu, tala, tšhweu bjalobjalo</i>
mahlo	<i>dikgokolwana tše pedi tša bošweu le boso tšeo di lego sefahlegong ka godimo ga nko, di šoma go lebelela le go bona</i>

Alguses sellest ei olnud palju abi. Lapates sõnaraamatut, luges turist veel mõnd sõnaraamatut kirjet:

Basotho	<i>batho ba Afrika Borwa bao setlogong sa bona ba tšwago nageng ya Lesotho, bao ba bolelago Sesotho sa Borwa bjalo ka polelo yeo ba e antšego letsweleng</i>
beke	<i>lebaka la go bopša ke matšatši a šupago</i>
bona	<i>go diriša mahlo go lebelela</i>
iri	<i>lebaka la nako la go bopša ke metsotso ye masometshela</i>
kgwedi	<i>lebaka le le bopšago ke dibeke tše nne go iša go tše hlano</i>
leina	<i>lentšu goba sehlopha sa mantšu seo se fiwago le go relwa motho gomme a bitšwa ka lona</i>
lekgolo	<i>nomoro ye kgolo ya go bopša ke masome a lesome</i>
lesome	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago senyane, ya go bopša ke ge go hlakanywa senyane le tee</i>
letšatši	<i>1. lebaka la nako la go bopša ke diiri tše masomepedinne 2. polanete ye kgolokgolo ya nkgokolo ya mahlasedi a phišo ye ntši selemo, yeo e rotogago bohlabela mesong ya phatša leratadima go ya bodikela, ge e se gona e ba leswiswi</i>
metsotso	<i>lebaka la nako la go bopša ke metsotswana ye masometshela</i>
monna	<i>motho wa bong bja botona</i>
monwana	<i>setho sa mmele seo se lego seatleng goba leotong, sa dinokonoko sa go otlologa, gantši se šoma go swara</i>
morwa	<i>ngwana wa mošemane</i>
morwedi	<i>ngwana wa mosetsana</i>
mosadi	<i>motho wa bong bja botshadi</i>
mošemane	<i>ngwana wa bong bja botona</i>
mosetsana	<i>ngwana wa bong bja botshadi</i>
motswadi	<i>mosadi goba monna yo a nago le ngwana goba bana</i>
ngwaga	<i>lebaka la dikgwedi tše lesomepedi</i>
ngwedi	<i>selo sa nkgokolo seo se bonagalago bošego leratadimeng seo se tlišago seedi se segolo lefaseng, se hlatha mabaka a kgwedi</i>
nkgokolo	<i>sebopego sa go raretša seo se swanago le kgwele ya maoto, kenywa ya tamati, namune, bjalobjalo</i>
nne	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago tharo, ya go bopša ke ge go hlakanywa tharo le tee</i>
pedi	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago tee, ya go bopša ke ge go hlakanywa tee le tee</i>
seatla	<i>setho sa mmele seo se lego mafelelong a letsogo sa mphaphathi sa menwana, se šoma go swara</i>
sefane	<i>leina le tee leo maloko ka moka a lapa a le šomišago</i>
šupa	<i>1. go emišetša letsogo pejana mola monwana o lebile pele ka nepo ya gore motho a bone seo se nepiwago goba seo go bolelwago ka sona 2. nomoro ye nnyane ye e fetago tshela, ya go bopša ke ge go hlakanywa tshela le tee</i>
tšhelete	<i>silibera le koporo tša nkgokolo goba pampiri yeo e ngwadilwego ya khutlonne, yeo e šomišwago go reka dilo, yeo e lego bohlokwa kudu ekonoming ya naga</i>

Pärast seda oskas ta täita kogu dokumendi.

Siis tekkis turistil huvi põhja-sotho keele vastu ja ta mõistis, et nüüd saab ta veel mõnest definitsioonist aru:

koko	BONA <i>makgolo, rakgolo</i>
makgolo	<i>mmagotate goba mmagomma</i>
rakgolo	<i>tatagotate goba tatagomma</i>
setlogolo	<i>ngwana wa ngwanake</i>
kgatšedi	<i>ngwana wa batswadi ba ka wa mosetsana goba wa mosadi</i>
moratho	<i>ngwana wa mmago, e ka ba wa mosetsana goba mošemane</i>

- (a) Pärast seda kui turist oli täitnud kogu dokumendi, ütles dokumenti vastu võtnud ametnik talle midagi sellist „**Šupa ka monwana šupa**“. Alguses turist ei teadnud, mida ta peaks tegema. Aga kui talle näidati, sai turist aru, mis seos on sõna **šupa** kahe tähenduse vahel. Seletage, milles see seos seisneb.
- (b) Kuidas **tharo** on selles sõnaraamatus defineeritud?
- (c) Mida oskate sõna **lekgolo** päritolu kohta öelda?
- (d) Koostage kakskeelne põhja-sotho–eesti sõnaraamat ja põhja-sotho grammatika, mis oleksid nii põhjalikud, kui selle meeskonnaülesande materjal võimaldab.

⚠ Põhja-sotho keel kuulub Nigeri-Kongo keelkonna bantu rühma. See on üks 11-st Lõuna-Aafrika Vabariigi ametlikust keelest, mida umbes 4,6 miljonit inimest räägib esimese keelena.
—*Boriss Iomdin*

Eesti tekst: Miina Norvik.

Edu!